STRATEGIE PŘEDCHÁZENÍ ŠKOLNÍ NEÚSPĚŠNOSTI ŽÁKŮ NA GKH

ÚVOD
Podkladem Strategie předcházení školní neúspěšnosti je vyhláška č. 197/2016 Sb., kterou se mění vyhláška č. 72/2005 Sb., o poskytování poradenských služeb ve školách a školských poradenských zařízeních, ve znění pozdějších předpisů.

Přestup na gymnázium je náročným obdobím pro studenty jak po stránce psychické (období dospívání, změna sociálního prostředí), tak po stránce vzdělávací.

Žáci se musí přizpůsobit náročnosti výuky na gymnáziu i novému stylu výuky, kdy je kladen větší důraz na samostatnost, vlastní aktivitu a zodpovědnost. To může být zejména v počátcích studia pro řadu studentů obtížně zvladatelné a riziko školní neúspěšnosti, které může vyústit až v ukončení studia, je vysoké.

Na našem gymnáziu je snahou těmto situacím předcházet a ve spolupráci s rodiči i poradenskými zařízeními aplikovat takové postupy, aby studenti školní neúspěšností ohroženi nebyli.

Na počátku řešení školní neúspěšnosti je nutná správná diagnostika příčin – analýza žákových možností, posouzení jeho učebního stylu, vzdělávacích potřeb, osobních postojů ke škole, vzdělávání a učitelům.

NA KOHO JE MOŽNÉ SE V RÁMCI ŠKOLY OBRÁTIT:

- v rámci školy – školní poradenské pracoviště:
  výchovný poradce, kariérní poradce: Mgr. Aleš Chupáč
  metodici prevence: Mgr. Adam Supík, Mgr. Ondřej Kolenko
  školní psycholog: Mgr. Barbora Višvaderová

- mimo školu:
  Pedagogicko-psychologická poradna Karviná, pobočka Havířov

PŘÍČINY ŠKOLNÍ NEÚSPĚŠNOSTI

a) **osobnost dítěte**: nedostatečná paměť, emoční labilita, nízká sebedůvěra, poruchy učení, poruchy chování a jiné zdravotní komplikace studenta;

b) **rodina**: nepodnětné rodinné prostředí, rozdílné osobnostní a sociální podmínky života v rodině, nesprávné typy výchovy, složitá rodinná situace, nevhodné pracovní a sociální návyky v rodině, nezájem rodičů o vzdělávací proces u svého dítěte, odlišný hodnotový systém rodiny; vysoká a nereálná očekávání rodičů v souvislosti se studijními výsledky žáků;

c) **nedostatky ve výchovně-vzdělávacím procesu ve škole**: malá aktivizace žáka ve vyučování, nedostatečná motivace, nevhodné způsoby práce se žákem, nerespektování vývojových hledisek a principů pedagogické práce, špatné vztahy mezi učitelem a žákem, popřípadě mezi žáky obecně, konflikty ve spolupráci školy s rodinou.

DOPROVODNÉ PROJEVY ŠKOLNÍ NEÚSPĚŠNOSTI

a) neurotické příznaky: bolesti hlavy, břicha, nechutenství, zvracení, tiky, školní fobie;

b) poruchy chování: záškoláctví, útěky ze školy nebo z domova, sebepoškozování;

c) obranné mechanismy: ztráta motivace, pocit méněcennosti, fantazie, regrese.

POSTOJ DÍTĚTE A RODIČŮ KE ŠKOLNÍ PRÁCI

Velmi důležitou roli hraje také postoj dítěte i rodičů ke škole a školní práci. Tento postoj závisí především na dobré motivaci a zvyšování sebedůvěry dítěte. Postoj žáka ke škole dále ovlivňují i dílčí úspěchy a neúspěchy ve vzdělávacím procesu. Žáci, kteří pracují pod úrovní svých schopností a bez zvýšeného vlastního úsilí, nejsou motivováni k lepším výsledkům a bývají ve škole nespokojeni. Neúspěch může být u žáka podnětem k většímu úsilí a snaze o zlepšení výsledků. Pokud jsou však neúspěchy příliš časté, motivace žáka se rychle snižuje.

PREVENCE ŠKOLNÍ NEÚSPĚŠNOSTI ZE STRANY ŠKOLY

Základní podmínkou školní úspěšnosti je pozitivní klima školy, důvěra žáků a rodičů k učitelům a aktivní přístup a zájem učitelů o žáka.

Základem prevence školní neúspěšnosti je pak spolupráce všech zúčastněných stran, kterými jsou: žák, rodiče, třídní učitel, ostatní pedagogové, školní poradenské pracoviště, vedení školy a případně také externí poradenské zařízení (PPP).

Zásadním předpokladem je aktivní přístup všech pedagogů k vyhledávání signálů, které by mohly mít za následek školní neúspěšnost žáka.

V případě, že žák přichází do našeho gymnázia již po vyšetření v poradenském zařízení a má stanovena doporučení pro výchovně-vzdělávací proces, je třeba tato doporučení plně respektovat a maximálně je realizovat, individuálně přizpůsobit v každodenním vzdělávání a následně je vyhodnocovat a na základě toho je případně upravovat.

- Potřeby žáků a možná opatření

Opatření je třeba volit individuálně na základě diagnostiky a zjištěných potřeb žáků:

a) Poruchy učení a chování, jiná zdravotní omezení a znevýhodnění: kompenzace nedostatků s pomocí speciálně pedagogických metod a postupů na základě doporučení z PPP nebo SPC, integrace žáka a vytvoření IVP.

b) Žáci ze sociálně znevýhodněného prostředí: motivace žáka k učení, konzultace s rodiči a doporučení postupů při domácí přípravě (ve spolupráci se ŠPP).

c) Žáci s vysokou absencí: včasné řešení zvýšené absence žáka ve vyučování (spolupráce třídního učitele s jednotlivými vyučujícími), podpora při zvládnutí zameškané látky, individuální přístup vyučujících (např. plán dostudování učiva a termíny dozkoušení, konzultace se žákem a rodiči).

- Pedagogické intervence v rámci prevence

a) Podpora motivace a zvyšování sebedůvěry u všech žáků: klást na žáky přiměřené nároky, zdůrazňovat jejich pozitivní stránky, oceňovat jejich jedinečnost, umožňovat žákům vyslovovat vlastní názory, podporovat aktivitu studentů, pomáhat žákům a radovat se z jejich úspěchů, rozvíjet pocit empatie, vyhýbat se negativnímu srovnávání, zvyšovat aspirační úroveň u žáků.

b) Vedení výchovně-vzdělávacího procesu: pedagogové spolupracují s třídním učitelem a školním poradenským pracovištěm, znají vzdělávací možnosti žáků, mají přehled o úrovni jejich vědomostí a dovedností, jsou seznámeni s příčinami školních nedostatků konkrétních žáků, s jejich rodinným zázemím, ev. se zdravotním stavem; stanovují pravidla vzdělávacího procesu a způsoby hodnocení v daném předmětu, seznamují žáky s možnými vhodnými styly učení a učí je vědomě používat styl pro ně v dané situaci nejvýhodnější; podporují samostatné a nezávislé myšlení žáků, rozvíjení kvalitního sebehodnocení žáků, využívají metod aktivního učení a postupného rozvíjení klíčových kompetencí; nabízejí žákům a jejich zákonným zástupcům konzultace.

c) Práce s cíli na principu SMART: pedagogové vedou žáky ke stanovování si cílů na principu SMART (S – specifický, jasně a konkrétně specifikovaný cíl; M – měřitelný neboli na čem student pozná, že cíle dosáhl; A – akceptovatelný, student si umí představit jeho plnění; R – reálný, žák ví, že je schopný cíle dosáhnout; T – termínovaný, žák si stanoví termín, do kdy bude cíl splněn; s – smysluplný, studentovi dává plnění úkolu smysl). (příklad: chci si zlepšit známku z 3 na 2; cíl – „budu se víc učit“ – takhle je cíl příliš nekonkrétní; tedy: budu počítat např.: 5 příkladů místo 3; zlepším známku z písemky o 1 stupeň; požádám o doučování/vysvětlení někoho, komu věřím, komu rozumím; termín – stanovím si např. 1 měsíc na kontrolu výsledku, nenaplánuji si změnu ze všech předmětů najednou…; změnu známky o 1 stupeň si umím představit, i po dohodě s vyučujícím je reálné, abych to zvládl; …)

d) Primárně preventivní program: zaměření se na identifikaci silných stránek studenta, způsoby učení a možnosti psychohygieny; podpora tzv. wellbeingu, vzájemné motivace mezi spolužáky, dobrých vztahů v třídních kolektivech.

POSTUP ŘEŠENÍ ŠKOLNÍ NEÚSPĚŠNOSTI

a) Studijní problémy je nutné řešit vždy individuálně.

b) Pedagogové si v rámci vyučování a přestávek všímají projevů žáka, zejména jeho dovedností, znalostí, verbálních schopností, jeho chování, kontaktů s vrstevníky, reakcí na zátěžové situace, na úspěch či neúspěch, adaptačních obtíží, problémů s přijetím režimu výuky, vztahu k povinnostem a odpovědnosti a vztahu k domácí přípravě žáka. Případné problémy řeší s třídním učitelem, případně potom se členy ŠPP. Společně přijímají opatření k nápravě. Pokud opatření nepřinesou úspěch, je nutné situaci řešit v širším kruhu i s rodiči.

c) Zejména ze strany třídních učitelů je nutné dobře navázat spolupráci s rodiči a zákonnými zástupci žáků od počátku prvního ročníku. Jen tak je potom možné společným úsilím identifikovat selhávající studenty a včasnou pomocí zabránit rozvoji sekundárních problémů.

d) Rodiče a zákonní zástupci jsou při třídních schůzkách a konzultacích upozorňováni, že přestup na gymnázium je pro jejich děti náročným obdobím. Je jim opakováno, že jejich děti se musí přizpůsobit náročnosti výuky na gymnáziu i novému stylu výuky, kdy je kladen větší důraz na samostatnost, vlastní aktivitu a zodpovědnost, což může znamenat zejména v počátcích studia zhoršení prospěchu oproti výsledkům, na které byli doposud u svých dětí zvyklí. Při jednání s rodiči je jim zdůrazňováno, že je třeba být vůči dětem v tomto ohledu tolerantní, netlačit na výsledky a nedostávat své děti pod tlak či do stresu.

e) Rodiče a zákonní zástupci jsou průběžně informováni prostřednictvím Bakalářů o prospěchu (konkrétní známky, průměry, výchovná opatření, čtvrtletní hodnocení)

f) Rodiče a zákonní zástupci se mohou v 1. a 3. čtvrtletí během třídních schůzek u jednotlivých vyučujících informovat na průběh vzdělávání svých dětí. Případně lze domluvit konzultaci i mimo termín třídních schůzek. Následovat může jednání na základě tzv. „tripartity“ (jednání vyučující – rodič – žák), při němž by došlo ke stanovení SMART cílů.

g) V situacích vysokých absencí z důvodu nemoci se jednotliví vyučující domlouvají se žákem na doplnění si testů a zkoušení po jeho návratu do školy.

h) Třídní profesor při zvyšujících se absencích udržuje komunikaci se zákonným zástupcem studenta nebo se zletilým studentem a individuálně se domlouvá na dalších postupech, popř. na formě omlouvání se.

i) Pokud absence žáka v určitém předmětu za klasifikační období přesáhne 25 %, může vyučující přezkoušet žáka za celé klasifikační období (viz školní řád) Každopádně budou vyučující v jednotlivých případech postupovat individuálně. Ze strany školy může přijít návrh nabídky doučování, zejména pro žáky, kteří mají problémy např. v přírodovědných předmětech (po dohodě v předmětových komisích a s vedením školy).

k) V případě zájmu mohou žáci ohroženi školním neúspěchem kontaktovat členy školního poradenského pracoviště za účelem poradenství (zmapování učebních stylů, nastavení podpory při učení, konzultace s PPP, SPC).

l) V případě, že žák je klientem PPP (SPC), pak třídní učitel seznámí s výsledky a doporučením PPP, doporučenými postupy atd. pedagogický sbor (ti je aplikují do své výuky, průběžně sledují vývoj a výsledky daného studenta, hodnotí a vzájemně konzultují efektivitu opatření).

Formy a metody práce se studenty ohroženými školní neúspěšností

U žáků ohrožených školním selháváním či žáků, kteří již v procesu vzdělávání selhávají, jsou individuálně zvoleny a nabízeny následující formy a metody práce:

a) plán postupného doplnění učiva, rozfázování přezkoušení znalostí (např. po dlouhodobé absenci žáka);
b) užívání podpůrných aktivit – např. stanovení termínu zkoušení z konkrétního učiva, umožnění opakovaného opravného pokusu;
c) používání podpůrných pomůcek při samostatné práci – přehledy, tabulky, kalkulačky, nákresy, aj. dle charakteru předmětu a doporučení PPP (SPC);
d) zadávání pravidelných úkolů, doplňujících domácích úkolů k procvičení učební látky;
e) individuální práce se žákem v rámci hodiny;
f) individuální konzultace s vyučujícím daného předmětu;
g) individuální či skupinové doučování;
h) nastavení individuálního vzdělávacího plánu;
i) nastavení domácí přípravy, která navazuje na vyučování a je součástí každodenní přípravy žáka na vyučování (se zaměřením na procvičení probraného učiva, s cílem rozvoje smyslu pro plnění povinností, procvičování probraného učiva, ověření si své úrovně pochopení učiva a rozvoje schopnosti samostatně pracovat).

1. září 2025

Mgr. Monika Bouchalová
Ředitelka školy